

sich in diese Gegensätze der linken und rechten Seite, wiewohl hie und da auch bald von der Einen, bald von der andern Seite aus Redner vermittelnd, stützend, kämpfend zwischen die Disputirenden treten, und uns so das vollkommene Bild einer parlamentarischen Debatte liefern. Dabei ist Gesetz, nur die Aufsätze abzulesen, über die disputirt wird. Alles Übrige muss dem freien Vortrag überlassen bleiben. Wir beobachten aber die parlamentarische Sitte, dass der Opponent dem Andern die Thesen, über die er sprechen will, vorher mittheilt.

Jedes auswärtige Mitglied kan Theil an den Sitzungen nehmen; so lange es sich in Berlin aufhält; und solche neue Elemente haben schon öfter der Debatte einen neuen Reiz verliehen. Ich erwarte Sie bald einmal wieder in Berlin, um uns so philosophisch gegen einander auszusprechen. Sie sollten in Helsingfors eine Gesellschaft nach ähnlichen Grundsätzen bilden; Cieszkowski hat es in Posen gethan; die Halle'schen Hegelianer gehen, höre ich, mit demselben Gedanken um. Es wäre das Princip der Association, auf die Philosophie übertragen.

Die jungen Leute, welche mir Ihr gütiges Schreiben überbrachten, zeigen vielen Eifer für die Wissenschaften; sie folgen mit musterhaftem Fleisse meinen Vorlesungen, und beim bevorstehenden Schluss derselben, beeele ich mich, ihnen meine Antwort zu übergeben, damit Sie Ihnen dieselbe zustellen. Dem Vater des Einen, dem Herrn Professor Tengström, bitte ich Sie, den Ausdruck meiner Hochachtung zu erkennen zu geben, und die Zuversicht in meinem Namen auszusprechen, die ich habe, dass sein Sohn, den Fusstapfen des Vaters folgend, dereinst in seinem Vaterlande eine Stütze ächter Wissenschaft sein werde.

In der Erwartung, recht bald von Ihnen, geehrter Herr Doctor, über den Staat oder worüber es auch immer sei, einen Aufsatz für unsere »Verhandlungen der philosophischen Gesellschaft zu Berlin« (so wollen wir das Kind taufen) zu erhalten, verbleibe ich mit der ausgezeichnetsten Hochachtung,

Euer Wohlgeboren
ergebenster
Professor D:r Michelet.

96 F. G. AFZELIUS – J. V. SNELLMAN 8.VIII 1843
HUB, JVS handskriftssamling

Upsala d. 8 Aug. 1843.

Högtärade Broder!

Med den innerligaste glädje och fägnad har jag mottagit Dina båda vänskapsfulla skrivelser, af den 20 Juni och 20 Juli; – endast en omständighet har smärtat mig, och denna var bekräftelsen af ryktet om Ditt beslut att lemna Helsingfors Universitet och blifva Rektor Scholæ i en aflägsen landort. Att detta steg är ett afsteg från den för Dig utstakade lefnadsbana, har icke kunnat undgå Dina vänner i Sverge, hvilka ock derföre i det längsta betviflade möjligheten af detsamma. Det har nu emellertid inträffat; men vi hoppas, att det endast måtte vara en liten diversion, efter hvars snara förlopp Du åter inträder på Din enda rätta bana, som är Universitetet. Ack om Du ändock heldre

hade i tid beslutat Dig för att söka Professionen i Lund, så hade Du lika säkert haft denna plats, som Sverge derigenom hade tillvunnit sig en filosof, som gjort heder åt den skandinaviska Norden. De orsaker, hvilka förmått mig att afstå från att kompetera till denna plats, äro mångahanda; men hufvudsakligen den öfvertygelsen, att Upsala Universitet är centralpunkten för den Svenska bildningen och att således detta Universitet är den rätta platsen nu, likasom fordom, för en uppvaknande filosofisk rörelse, isynnerhet som dertill kommer, att detta Universitet just varit och ännu är Phosphorismens näste. Här kan en filosofisk opposition uppträda och väcka intresse, ty här hafva vi Sverges alla »sjelfständiga» filosofer och theologer församlade. Du skall ock tro, att ilskan och förtrytelsen mot mig varit och ännu är ganska häftig. Sv(enska) Biets utgjutelser hafva varit ett echo deraf, och om Du tagit någon notis om dessa, så kan Du af dem ungefär bedöma min närvarande ställning. För att visa »gubbarne» tänderna inlemnade jag ansökan till den ledigvarande filosofiska lektionen vid Gefle Gymnasium, men ernar snart återtaga min ansökan. Emellertid tyckes detta steg tillsammans med den tillfälligheten, att jag genom Schröders utseende till ledamot af Schol-Revisionen blef outhärlig för nästa hösttermin, för att sköta Professionen, hafva utöfvat en välgörande verkan på vederbörande. Biet höll just på att lugna sig, då Freja kom ock rörde upp alltsammans igen.

Af Ditt sednaste bref finner jag att Du anser denna Dagbladspolemik icke vara utan nytta för sakens fortgång i landena. Af denna mening är äfven jag, ock tror till och med, att om icke Biet varit så ilsket och efterhängset med sina notiser, så hade saken alldrig kunnat inom så kort tid taga en sådan fart i Sverge, som den nu tyckes hafva gjort. Den, som nu icke vet att tala om Hegel och Hegelska filosofien, han anses vara en ignorant; detta är till en början onekligen rätt bra. Men härmed har nu det okunniga och ytliga pratet fått munnen upplåten, och det svåra steget återstår, att skaffa det nyvaknade intresset ett säkert stöd uti ett grundligt filosofiskt studium. Som Du vet äro Upsala-Studenterna icke synnerligen bekanta med det, som man kallar »vetenskapligt studium»; kanske kan det blifva bättre, om jag bara hinner en gång gifva dem en kurs i *Logiken*, så att de komma ifrån den nu rådande vantron, att den är alldeles obegriplig. De hafva redan börjat läsa Hegels »Geschichte der Philosophie» i stället för Schröders Kollegium. Till hösten ernar jag läsa öfver *Logiken* publikt och sedan fortsätta dermed gratis under vårterminen. Häri ligger nu den närmaste yttre anledningen till mitt beslut, att nu genast börja utgifva en »historisk framställning af Hegelska Filosofien»; jag ville hafva grundlinier, att sätta i händerna på ungdomen. Och häraf har äfven planen för detta arbete till en hufvudsakelig del blifvit bestämd. De anmärkingar vid planen för arbetet, hvilka Du framställt måste jag godkänna, ehuru jag får tillägga att jag redan från början gjort ungefär desamma sjelf. Jag hade att välja mellan tvenne behandlingssätt af Hegelska Systemet: ett mera *populärt* ock ett mera *vetenskapligt*. Hvilketdera borde jag välja, då jag skulle skriva en encyklopædisk öfversigt; att lägga till grund för akademiska föreläsningar öfver Systemet? Jag tror: det sednare. Hade jag åter velat skriva en framställning för den större allmänheten, så hade jag bort välja det förra. Jag har emellertid af nu angifna grund vid behandlingen af *Logiken* hållit mig till *Hegels* egna utvecklingar, så troget sig göra låtit, för att sedan under föreläsningen och det muntliga föredraget på ett mera

populärt sätt utlägga de abstrakta grundlinierna. Du förstår att det i Upsala ännu är ondt om Exemplar af Hegels Enzyklopædie och utan att åhöraren egde en tryckt handledning att tillgå, skulle han helt visst icke länge hålla ut. – Naturfilosofien ernar jag afhandla mycket kort, för att få litet mera utrymme åt Andens filosofi. – Din anmärkning mot upptagandet af en kort öfversigt af de »philosophiska Afhandlingarne» medgifves gerna vara fullkomligt grundad; men Du har sjelf gjort det inkast, jag måste göra till mitt urskuldande, att denna lilla exposé var nödvändig för den »historiska» fullständighetens skuld. Den hade, likasom Biografien, ganska väl kunnat undvaras i och för sjelfa sakens skuld; men för arbetets fullständighet erfordrades dessa båda, mindre väsendtliga detaljer. Att denna min framställning icke skall förminska, utan snarare föröka det gängse ordandet om Hegelska filosofiens abstrusa formalism, såsom bevis hvarför jag ofta hört din Elementarkurs anföras, förutser jag ganska väl; men huru skulle man bete sig för att i Sverige framställa Hegelska filosofien så lätt och behagligt, att den icke beskyldes af den ytliga diletantismen för att vara abstrus, då jag hört mången besvära sig öfver svårigheter i den Mager'ska Fruntimmerskriften. Min plan har endast varit, att framställa Hegel, *ren* och *oförändrad* till ungdomens tjänst, Att emellertid en sådan framställning äfven kunnat göras på annat sätt, ock kanske på ett bättre sätt, än jag nu gjort det, vill jag visst icke bestrida; jag har endast efter bästa förmåga sökt göra det på *mitt* sätt och efter den plan, jag ansåg vara lämpligast för *mitt* ändamål.

Af ofvanstående torde Du finna, att jag icke kan finna någon anledning till missnöje med de anmärkningar Du kan finna Dig befogad att göra vid mitt arbete. Tvärtom – det skulle glädja mig mycket, om Du ville hafva godheten, när *andra* Häftet, som innefattar hela *Logiken* utkommer, anmäla företaget i *Frey* eller *Studier och Kritiker*; det kan ungefär komma på ett ut. Heiberg har yttrat till en min bekante i Köpenhamn, att han skall anmäla det i sitt »Intelligensblad». Hurudan afsättningen kan blifva, d. v. s. huruvida den kan komma att betäcka trycknadskostnaden, ty mera kan man ej begära, är ännu omöjligt att veta. Jag hoppas dock på framtiden; och derpå måste äfven arbetets afslutande komma att bero.

Nästa häfte, omfattande *Logiken*, blir väl färdigt om ett par veckor eller så. Sedan kommer tryckningen att upphöra tills jag vid nästa års början får se, huruvida det första årets afsättning kan åtminstone så pass trygga mig mot förluster, att jag vågar fortsätta. Jag hoppas i detta afseende kanske mera på Finland än på Sverge; åtminstone till en början.

Af Tidningarne har Du sett, att den Danska ungdomen gästade hos den Svenska; Du har väl äfven märkt, att stora ting äro i fråga. De hafva blifvit öppet uttalade i Sverges hufvudstad, och såsom det tyckes, vunnit starka sympathier. I Upsala har man svårt att tänka sig en mera hög och storartad fest, än denna; sjelfaste »Gubbarne» äro gripne deraf, ehuru de väl icke anade till en början, att denna »ungdomsfest», såsom den af dem kallades, skulle taga en sådan fart i det allmänna, som den nu gjort. Hans Högwördighet lät till och med förleda sig, att uppträda såsom talare. Må det nu gå hur det vill med den Nordiska Unionen – förr eller sednare torde den väl komma, det är åtminstone min örvertygelse – ; men äfven dessförutan, är denna tilldragelse, såsom Ploug sjöng, »en svale, som varsler Nordens vaar». Den Danska ungdomen tyckes mig vara lifvad af samtidens stora

interessen inom Staten, Kyrkan och Vetenskapen, och den torde i detta afseende kunna utöfva en välgörande inverkan på den i examens- och brödstudier försänkta, ja fördränkta Svenska Ungdomen. Början till en sådan inverkan visade sig redan af detta första besök. Man hörde det allmänt bland Studenterna yttras efteråt, att det var ett märkvärdigt lif hos Danskarne och »alla talade de om Hegelska filosofien». Man tycktes verkligen sjelf blygas en smula, då detta yttrande gick öfver läpparne; ty i Upsala har man trott på Geijer och Boström, och således lefvat i den fulla öfvertygelsen, att »den Hegelska filosofien faller såsom för en fläkt» (Geijers yttrande i en offentlig föreläsning) och att den »numera är såsom en öfverkorsad revers» (enskildt yttrande af Boström men mycket omtyggad i Upsala) af en hop auktoritets-studenter). Dylika erfarenhetsrön göra emellertid god verkan på en hop enfaldigt folk, och Upsala kan derigenom komma sig in uti den allmänna andliga rörelsen. Aflägsenheten från det allmänna europeiska lifvet, ja isoleringen från sjelfva det Svenska Statslifvet, är ett stort hinder för uppvaknande af ett raskare lif vid vårt Universitet. Ungdomen har inga tillfällen att lära känna ställningar och förhållanden inom samtiden: de drifva sina examensstudier alldeles på samma sätt och med samma intresse, som dagakarlen sitt arbete. De tänka endast på – »lönen». Skall detta onda kunna i någon mån hjälpas, så måste det ske genom en förnuftigare organisation af den filosofiska Graden, som med hvarje promotion alltmera visar det förderliga inflytandet af dess närvarande inrättning. Kollegii- och Betygsläsningen tilltager med hvarje år och slutligen finnas inga vetenskapliga studier kvar; men huru skall det då gå med Universitetet? Det blir ett s. k. »plugginstitut». Hvad vi kunna hoppas af de vid både Universiteterna nedsatta kommitteerna för revisionen af akademiska Institutionerna, är väl icke mycket; de sitta fast i den gamla surdegen och hafva mycken bäfvan för reformer. Ännu mindre kan man hysa några stora förhoppningar i detta hänseende af vår nuvarande Kulturminister, H:r Heurlin. Det är verkligen eländigt; men man skall väl icke alldeles förlora hoppet om en bättre tid, när Oskar intager Sverges thron. Gubben är gammal och har väl ej så långt igen.

Från Boström kan jag väl icke egentligen helsa Dig, emedan han för närvarande vistas vid något badställe – jag menar i Strömstad. Han är krasslig och icke vid rätt godt lynne, sedan jag började att bullra litet om Hegel och det närvarande. Han är nu sysselsatt med föreläsningar öfver Statens filosofi; men har mycket få åhörare; hela förra terminen gick deras antal icke upp till ett dussin. Ännu sämre går det med Schröders föreläsningar; han har alldrig öfver 4, men är ofta alldeles utan, då inga finnas, som snart skola tentera och derföre gå upp. Carlsten har sina funderingar för sig – något oklara och obestämda; hufvudknuten är för honom, att vara »en sjelfständig sjelftänkare». Lenstöm är nu lärare vid Athenæum i Gefle, söker ett stort pastorat, hvaraf han får ingenting, men blir troligen Philosophie Lektor i Gefle; och dermed är han väl nöjd en tid bortåt. Han har nu slagit sig på theologiskt författarskap med allan kraft, och har redan på detta året utgifvit trenne »läroböcker», nemligen i Prænotionerna, Dogmhistorien och Kyrkohistorien; alla tre äro särdeles fuskiga och misslyckade. Ännu lärer dock tre till återstå.

Jag kan icke underlåta att till slut ännu en gång uttrycka min innerliga önskan, att Du snart måtte återvända till Universitetet tillbaka och sålunda gagna Ditt fädernesland och Vetenskapen på en plats, der Du är nödvändig. Mätte Dina närvarande förhållanden snart förändra sig

och Du återtaga den filosofiska katedern – önskar Din redlige vän

Fr. G. Afzelius

97 *EFTER ÖDETS VITTERHET*
SLS, Runebergsarkivet

Efter Ödets vitterhet
Dig beskärt en lång poet,
som i att sin lefnads dar
Enligt skråets sköna sed
Mycket nog att skriva har
Intet till att skriva med;
Du som poesiens Vän
och poetens högra hand,
Tag då vård om stackaren,
Skaffa honom bläck och sand!

10

20

Snellman.

98 *J. V. SNELLMAN - C. G. OTTELIN 31.VIII 1843,*
KONCEPT
HUB, JVS handskriftssamling

H<ögvördigste> H<err> D<oktorn> <och> B<iskopen>. – Skyldigheten bju-
der mig att hos H<er>r D<oktor>n <och> B<iskopen> ödmjukast anmäla,
det jag min plikt likmätigt från den 24 dennes tillträdrt Rektorsbefatt-
ningen vid härvarande Högre Elem<entar> Skola. Den underhandl<ing>
på Sverige som ännu i Juli månad gjorde min närmaste bestämmelse
osäker och om hvilken jag hade äran förtroendefullt inberätta, afgjor-
des derigenom att fyra sökande anmälte sig till den ifrågavarande
professionen och således dess ledigansläende å nyo icke kunde komma
i fråga. Utan en sådan kanslerembetets åtgärd, hvilken jag kunnat anse
innebära ett löfte till min fördel, kunde och ville jag icke lemna den
säkrare fastän ringa inkomst jag ren genom H<er>r D<oktorn>s och
Biskopens godhet eger.

30

40

Min ställning till Skolan är altför ny, för att jag om dennas
förhållanden skulle kunna aflemna pålitlig berättelse. För de fordrin-
gar man densamma kan göra har jag tyvärr ingen annan måttstock än
min egen erfarenhet såsom skolgosse. Jemförd med Trivialskolan i
Uleåborg, i hvilken jag erhållit min undervisning och hvars alumner
den tiden dimitterades direkt till Universitetet finner jag Kuopio skola
stå mycket nog tillbaka, isynnerhet hvad angår språkstudierna och
förmålligast Latinets. I detta sednare hänseende torde felet hufvudsak-
ligen bero af följande: att 1:o de Öfnings Exempel för Etymologien,
som begagnats icke genomgås på samma gång med hvarje hithörande
stycke af Grammatiken; att 2:o ifrån nämnda Öfn<ings> Ex<empel>
omedelbart öfvergås till Explication af Cornelius, hvilket gör kursen
för denna Auctor så långsam, att 3:o eleverne, då de uppflyttas till 4:de
klassen, ganska ofullständigt *lärt* sig hans bok samt att 4:o Latin-
skrifningen mycket försummats. De i första och 4:de punkten nämnda

50